

Ásgeir Þór Árnason hrl.
Elvar Örn Unnsteinsson hrl.
Lúðvík Örn Steinarsson hrl.
Magnús Óskarsson hrl., LL.M.

Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála,
Skuggasundi 3,
101 Reykjavík.

Afrit sent á uua@uua.is

MÓTTEKIÐ

8. JÚLÍ 2019

Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindarmála

Reykjavík, 9. júlí 2019.

KÆRA

1. Kærendur

Neðangreindir umbjóðendur mírir hafa falið mér að kæra neðangreinda ákvörðun hreppsnefndar Árneshrepps.

Kærendur eru eftirtalin umhverfisverndarsamtök:

- 1) Landvernd, landgræðslu-
og umhverfisverndarsamtök Íslands,
kt. 640971-0459,
Guðrúnartúni 8,
105 Reykjavík.
- 2) Náttúruverndarsamtök Íslands,
kt. 460697-2049,
Þórunnartúni 2,
105 Reykjavík.
- 3) Rjúkandi – samtök um vernd náttúru,
menningaminja og sögu í Árneshreppi
á Ströndum,
kt. 430817-0350,
Ánesi 2,
524 Árneshreppi.

- 4) Ungir umhverfissinnar,
kt. 510413-0240,
Pósthússtræti 3-5,
101 Reykjavík.

2. Hin kærða ákvörðun

Kærð er ákvörðun hreppsnefndar Árneshrepps frá 12. júní 2019 um að veita VesturVerki ehf. framkvæmdarleyfi fyrir vinnuvegum og efnistöku vegna rannsókna fyrir Hvalárvirkjun eins og það er orðað í fyrirsögn ákvörðunarinnar en ákvörðunin lýtur nánar tilekið að því að veitt er leyfi til rannsókna, lagningar vega um virkjunarsvæðið og tengingar við Ófeigsfjarðarveg, brúar yfir Hvalá, efnistöku og efnislosun, fráveitu, neysluvatni, frágangi við verklok og fyrir starfsmannabúðum.

3. Kröfur

Þess er krafist að framkvæmdir samkvæmt framkvæmdaleyfinu verði stöðvaðar til bráðabirgða á meðan mál þetta er til meðferðar hjá nefndinni.

Þess er krafist að ákvörðun hreppsnefndar Árneshrepps frá 12. júní 2019 um að veita framkvæmdarleyfi og framkvæmdaleyfið verði feld úr gildi.

4. Málsatvik

Áformað er að virkja rennsli Hvalár, Rjúkanda og Eyyvindarfjarðarár til raforkuframleiðslu með byggingu Hvalárvirkjunar sem áformað er að VesturVerk ehf. muni byggja. Á fundi hreppsnefndar Árneshrepps þann 12. júní 2019 var samþykkt að gefa út framkvæmdaleyfi fyrir vinnuvegi og efnistöku vegna rannsókna tengdum virkjuninni eins og það var orðað. Nánar tiltekið var veitt leyfi til rannsókna, lagningar vega um virkjunarsvæðið og tenging við Ófeigsfjarðarveg, brú yfir Hvalá, efnistöku og efnislosun, fráveitu, neysluvatni, frágangi í verklok og starfsmannabúðum. Framkvæmdir samkvæmt þessu framkvæmdaleyfi eru þó aðeins hluti þeirra framkvæmda sem til stendur að ráðast í.

Framkvæmdirnar munu hafa í för með sér mikla eyðileggingu á óbyggðum víðernum samkvæmt lögum nr. 60/2013, um náttúruvernd, auk þess sem ljóst er að mikið tjón mun verða á vistkerfum og vatnasvæðum sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt náttúruverndarlögum.

Framkvæmdirnar fela m.a. í sér eftirfarandi:

- 88.000 rúmmetra efnistöku sem fer að mestu fram á óbyggðu víðerni.
- 50.000 rúmmetra af efnistöku af 4 ha svæði sem verndað er samkvæmt 61. gr. náttúruverndarlaga.
- Efnistöku af hólma ofan flúða í Hvalá en hann hefur ekki verið umhverfismetinn.
- Iðnaðarsvæði á gönguleið að fossunum Drynjanda og Rjúkanda með byggingum sem verða allt að sjö metra háar og 400 fermetrar að flatarmáli.
- Heimild til að grafa ótiltekinn fjölda könnunargryfja og kjarnabora ótiltekinn fjölda hola á ótilgreindum stöðum.
- Að minnsta kosti 25 km vegalagningu á óbyggðu víðerni.
- Óskilgreindar heimildir til utanvegaaksturs á óbyggðu víðerni.

Þær framkvæmdir myndu m.a. leiða til óafturkræfra skerðinga á 180 ferkílómetrum af óbyggðum víðernum (vegagerð og efnisnám), óafturkræft rask á fjögurra hektara vistkerfi og vatnasvæði sem nýtur verndar 61. gr. náttúruverndarlaga, óafturkræft rask á landi sem nýtur verndar 62. gr. náttúruverndarlaga við gönguleið á Hornstrandir og að fossunum Rjúkanda og Drynjanda.

Deiliskipulag sem framkvæmdaleyfið byggir á samþykkt á fundi hreppsnefndar þann 13. mars 2019 og framkvæmdaleyfið þann 12. júní 2019 eins og að framan segir.

5. Málsástæður

5.1 Formhlið

5.1.1 Kæruheimild

Kæruheimild er í 52. gr. skipulagslaga, nr. 123/2010, sbr. 4. gr. laga nr. 130/2011, um úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála.

5.1.2 Kærufrestur

Hin kærða ákvörðun var tekin á fundi hreppsnefndar Árneshrepps þann 12. júní 2019. Byrjaði hinn eins mánaða kærufrestur því í fyrsta lagi að líða þá og er kærðan því fram borin innan lögbundins kærufrests, sbr. 2. mgr. 4. gr. laga nr. 130/2011, um úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála.

5.1.3 Aðild

Aðild allra kærenda byggir á 3. og 4. mgr. 4. gr. laga nr. 130/2011, um úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála. Allir kærendur eru með meira en 30 félaga. Í Landvernd eru yfir 5.500 félagar, í Náttúruverndarsamtökum Íslands eru um 1.500 félagar, í Rjúkanda eru 451 félagar og í Ungum umhverfissinnum eru 969 félagar. Málið fjallar um ákvörðun um að veita leyfi vegna framkvæmda sem falla undir lög um mat á umhverfisáhrifum. Markmið allra samtakanna er umhverfisvernd og þau eru öll opin fyrir almennri aðild, gefa út ársskýrslur og hafa endurskoðað bókhald.

5.2 Bráðabirgðakrafa

Ljóst er að framkvæmdir samkvæmt framkvæmdaleyfinu eru hafnar eða a.m.k. yfirvofandi. Með vísan til annarra málsástæðna er því gerð krafa um að framkvæmdir verði stöðvaðar til bráðabirgða á meðan mál þetta er til meðferðar hjá úrskurðarnefndinni. Krafa þessi byggist á 5. gr. laga nr. 130/2011.

5.3 Krafa um ógildingu

Kærendur byggja á því að hin kærða ákvörðun og framkvæmaleyfið og öll afgreiðsla málsins sé haldin verulegum form- og efnisannmörkum sem leiða til þess að samþykkt þess af hálfu hreppsnefndar Árneshrepps sé ógild eða ógildanleg.

5.3.1 Auglýsing fundar

Kærendur byggja á því að fundur hreppsnefndar Árneshrepps þann 12. júní 2019 þar sem ákvörðun var tekin um að veita framkvæmdaleyfið hafi ekki verið auglýstur eða til vara að sú auglýsing hafi ekki verið fullnægjandi því að af dagskrá fundarins mátti ekki ráða að þar stæði til að samþykka framkvæmdaleyfið. Þar kom einungis fram að fundargerð skipulagsfundar yrði lögð fram til umræðu og afgreiðslu hreppsnefndar. Þar sagði ekkert um hvaða efni væri um að ræða og gæti það hafa verið hvaða skipulagsmál sem er. Slíkt samræmist ekki góðum stjórnsýsluháttum og kemur í veg fyrir að þeir sem vilja fylgjast með málina á opnum fundi hafi haft kost á því, sbr. 16. gr. sveitastjórnarlaga nr. 138/2011

5.3.2 Ekkert deiliskipulag í gildi

Þegar sveitarstjórn Árneshrepps tók ákvörðun um að gefa út framkvæmdaleyfið þann 12. júní 2019 var ekkert deiliskipulag í gildi um þær framkvæmdir sem framkvæmdaleyfið lýtur að. Um er að ræða framkvæmdir sem skylt er að skipuleggja samkvæmt skipulagslögum. Að vísu hafði verið samþykkt deiliskipulag í sveitarstjórninni en það hafði ekki verið birt í

Lögbirtingablaði eins og mælt er fyrir um í skipulagslögum. Framkvæmdaleyfið byggir því ekki á neinu gildu deiliskipulagi og ber þess vegna að fallast á kröfur kærenda.

5.3.3 Vanhæfi hreppsnefndarmanns

Kærendur byggja á því að hin kærða ákvörðun sé ógild eða ógildanleg þar sem Guðlaugur Agnar Ágústsson, sem greiddi atkvæði með samþykkt tillögunnar, var vanhæfur samkvæmt 1. mgr. 20. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 38/2011 og 3. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993.

Í fyrsta lagi hafði hann lýst því ítrekað yfir opinberlega, áður en röksemdir og andmæli lágu fyrir, að hann væri hlynntur umræddum breytingum.

Í öðru lagi átti Guðlaugur í viðskiptum við VesturVerk ehf., sem hyggst reisa Hvalárvirkjun, eða tengda aðila. Hefur hann m.a. leigt þeim sexhjól og unnið við dýptarmælingar fyrir hugsanlega höfn við Hvalá. Þá kemur ennfremur fram í skriflegu svari VesturVerks ehf. að viðhaldsvinnu muni verða sinnt á sumrin, m.a. af sérfræðingi á véla- og rafmagnssviði og leitast verði við að nota heimamenn í slík verk. Kemur þar enginn annar til greina en téður Guðlaugur.

5.3.4 Ekki fjallað um álit Skipulagsstofnunar frá 3. apríl 2017

Í fundargerð hreppsnefndar frá 12. júní 2019 kemur fram að ekki sé fjallað um álit Skipulagsstofnunar frá 3. apríl 2017 að því leyti sem það varðar Hvalárvirkjun og sagt að um það verði fjallað ef sótt yrði um slíka framkvæmdir. Þessari málsmæferð er mótmælt og bent á það að Skipulagsstofnun telur þær framkvæmdir sem framkvæmdaleyfið lýtur að sem stofnunin nefnir undirbúningsframkvæmdir eða rannsóknaframkvæmdir vera hluta af heildarframkvæmdum við Hvalárvirkjun, sjá síðustu mgr. í bréfi Skipulagsstofnunar til Landverndar frá 31. maí 2018. Ljóst er að þær framkvæmdir sem nú er verið að samþykka eru undanfari virkjanaframkvæmda og taka verður allar athugasemdir Skipulagsstofnunar til skoðunar strax á þessu stigi. Annars er verið að skipta skipulagsferlinu og framkvæmdunum upp á óheimilan hátt (e. salami slicing). Sjá nánar næsta kafla.

5.3.5 Framkvæmt og skipulagt í hlutum (e. salami slicing)

Ljóst er að framkvæmdir samkvæmt framkvæmdaleyfinu duga á engan hátt til að reisa Hvalárvirkjun heldur líta þær eingöngu að tilteknum rannsóknum og veglagningu vegna virkjunarinnar. Neðarlega á blaðsíðu 12 í lýsingu framkvæmd frá 31. maí 2019 (skjal sem verkfræðistofan Verkís vann) segir:

„Mat á umhverfisáhrifum náði yfir Hvalárvirkjun í heild sinni en hér er fjallað um og sótt um leyfi fyrir fyrsta áfanga hennar sem er lagning vinnuvega til að hægt sé að stunda frekari rannsóknir fyrir virkjunarframkvæmdir.“

Þarna er staðfest að aðeins er um hluta framkvæmdanna að ræða og fyrirhugað er að ganga lengra. Ekki er um að ræða undirbúningsrannsóknir heldur veglagningu og uppsetningu vinnubúða vegna virkjanaframkvæmda. Því er ljóst að frekari skipulagsbreytinga og framkvæmda er þörf til að reisa virkjunina og að mati kærenda er slík málsmæðferð ekki í samræmi við lög. Skipuleggja á slíka framkvæmd í heild sinni og gefa út framkvæmdarleyfi fyrir heildarframkvæmdinni en ekki í hlutum þar til á endanum er komin fullbúin virkjun.

Skipulagsstofnun hafði komist að þeirri niðurstöðu að gera þyrfti frekari rannsóknir á vatna- og fuglalífi, fornminjum og berg- og jarðlögum áður en nákvæm lega virkjunarinnar yrði ákveðin. Er það ástæða þessara framkvæmda sem nú hafa verið leyfðar. Ekkert bendir til að slíkar rannsóknir kalli á 25 km af vegum á óbyggðu víðerni með tilheyrandi efnistöku og iðnaðarsvæði með 30 manna vinnubúðum. Framkvæmdirnar hljóta því að vera hluti af heildarframkvæmdum sem óheimilt ætti að vera að skilja frá, m.a. í umhverfismati framkvæmdar eða umhverfismati áætlana.

Vinnubúðirnar sem fyrirhugað er að reisa eru ekki nauðsynlegar ef einungis er horft til rannsóknanna og vegaframkvæmdanna heldur eru þær hluti af stærri virkjanaáformum. Við rannsóknir á svokölluðu felti getur rannsóknarfólk dvalið í tjöldum og húsbílum eins nálægt rannsóknarsvæðinu og hægt er en ekki í vinnubúðum lengra í burtu til þess að skemma ekki svæðið sem er til rannsóknar. Á svæðinu eru jafnframt margir gisti möguleikar í minna en klst. akstursfjarlægð frá vinnusvæðinu. Slíkt fyrirkomulag ætti að nægja ef ekkert annað stæði til en rannsóknir og vinnubúðir með tilheyrandi óafturkræfu raski. Vinnubúðirnar eru því ekki nauðsynlegar og í raun rökleysa. Rannsóknir á náttúrufari svæðis eiga ekki að leiða til eyðileggingar þess.

Ferðamálastofa, Náttúrufræðistofnun Íslands og Umhverfisstofnun hafa allar gert þá athugasemd við framkvæmdaáformin að vinnuvegirnir sem lagðir eru til séu ekki nauðsynlegir fyrir þær rannsóknir sem eru fyrirhugaðar. Sjá blaðsíðu 1 í bréfi Ferðamálastofu til Árneshrepps, dags. 13. október 2017 og sjá einnig lokaorð í bréfi Náttúrufræðistofnunar Íslands, frá 4. janúar 2019. Kærendur telja að þessum athugasemdum hafi ekki verið svarað á neinn málefnalegen hátt.

Ljóst er að VesturVerk ehf. færi ekki af stað með þær framkvæmdir sem samþykktar voru þann 12. júní síðastliðinn nema fjármögnun væri tryggð og augljóst er að fjármögnun fengist ekki fyrir þessum hluta framkvæmdanna nema heildarframkvæmdin (Hvalárvirkjun í heild) væri talin hagkvæm.

Framkvæmdaleyfið byggir á deiliskipulagi. Deiliskipulag skal lögum samkvæmt taka til svæða sem mynda heildstæða einingu, sbr. ákvæði 2. mgr. 37. gr. skipulagslaga, nr. 123/2010. Af því má ráða að skipulag eigi að marka stefnu til framtíðar og í því á að vera einhvers konar heildarmynd af þeirri stefnu. Það deiliskipulag sem búið er að samþykka er aðeins hluti af því sem til stendur að framkvæma. Það samræmist ekki skipulagslögum að skipuleggja og framkvæma heila virkjanaframkvæmd í bútum heldur þarf að taka slíkt mál fyrir í heild sinni. Ef fyrst eru samþykktir vegir vegna framkvæmda, næst stíflur og enn síðar eitthvað annað þá byggir hver ákvörðun á fyrri ákvörðun. Grundvallarmunur er á því að

taka ákvörðun um að reisa virkjun eftir að búið er að leggja alla vegi vegna hennar eða að taka ákvörðun um að reisa virkjun, vegi og allt annað í einu lagi. Með málsméðferð sem þessari er verið að eyðileggja aðra valkosti, s.s. eflingu byggðar á grunni náttúruverndar. Er málsméðferðin því ólögmæt og ber af þeim sökum að fallast á kröfur kærenda og ógilda framkvæmdaleyfið.

Um þetta vísa kærendur einnig til sjónarmiða sem beitt var í úrskurði umhverfisráðuneytisins þann 31. júlí 2008 í máli sem varðaði ákvörðun Skipulagsstofnunar frá 13. febrúar 2008 um að ekki skyldi fara fram sameiginlegt mat á umhverfisáhrifum ávers á Bakka við Húsavík, Þeistareykjavirkjunar, stækkunar Kröfluvirkjunar og háspennulína frá Kröflu og Þeistareykjum til Húsavíkur. Þar félst ráðuneytið á kröfu Landverndar um að framkvæma skyldi umhverfismat sameiginlega. Þó þar sé fjallað um umhverfismat og hér sé um framkvæmdaleyfi að ræða þá eiga sömu sjónarmið við. Það er ekki hægt að skipta framkvæmdum og skipulagi upp með þeim hætti sem gert hefur verið. Til þess að taka afstöðu til umhverfisáhrifa einstakra framkvæmda þarf yfirsýn yfir heildaráhrif allra framkvæmda sem eru fyrirhugaðar. Slík heildarsýn er best fengin með því að taka ákvarðanir um heildarframkvæmd í einu lagi og er það skilvirkasta leiðin til samræmingar og skipulags.

Sömu aðferð hafa sveitarfélagið og VesturVerk ehf. beitt að því er varðar vegi sem liggja að virkjanasvæðinu. Þeir þurfa að hafa nauðsynlegt burðarþol og breidd eins og vegir á virkjanasvæðinu. Í matslysingu með umhverfismati var gerð grein fyrir umfangsmikilli vegagerð frá norðanverðri Trékyllicvík til Ófeigsfjarðar sem er ekki með í deiliskipulaginu sem framkvæmdaleyfið byggir á. Vegir uppi á Ófeigsfjarðarheiði þjóna ekki neinum tilgangi án breytinga og nýjum vegi á um 10 kílómetra kafla frá Trékyllicvík til Ófeigsfjarðar. Hér er því einnig um uppskiptingu á skipulagi að ræða og ber af þeirri ástæðu einnig að ógilda framkvæmdaleyfið sem byggt er á skipulagi sem unnið er með þessum hætti.

Í ákvörðun Skipulagsstofnunar frá 19. ágúst 2015 var það gert að skilyrði fyrir því að fallast mætti á matsáætlun vinnslufyrirtækisins að í frummatsskýrslu kæmi „ótvíraett fram að breytingar á veginum [úr Trékyllicvík á virkjunarsvæðið] eða styrking hans séu hluti af fyrirhugðum framkvæmdum.“ Þessari ákvörðun hefur ekki verið hnekkt.

Almennt um uppskiptingu skipulags vísast einnig til úrskurðar úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála í máli nr. 60/2015 sem kveðinn var upp 30. júní 2016 og varðaði skipulag í Kerlingafjöllum. Í forsendum nefndarinnar segir m.a.:

„Eðli málsmáls samkvæmt, og með hliðsjón af þeim markmiðum laga nr. 106/2000 sem áður hafa verið rakin, verður þeirri heildaruppbryggingu ekki skipt upp í smærri þætti þegar hún er öll fyrirhuguð.“

Kærendur byggja á því að sömu sjónarmið og í Kerlingafjallamálinu eigi við hér. Framkvæmdaraðilinn virðist skýla sér bak við orðalagið að „halda eigi raski í lágmarki“ sem kemur fram á mörgum stöðum, m.a. í umsögn Orkustofnunar. Ef fara á eftir því slagorði er

rétt að framkvæma rannsóknirnar með þyrlum og akstri á snjó eins og fjallað verður um hér að neðan.

Þessi málsástæða kærenda fær einnig stoð í umsögn Umhverfisstofnunar við aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025, frá 22. október 2017 þar sem segir í niðurstöðukafla:

„Umhverfisstofnun bendir á að þegar fjallað er um einstaka hluta framkvæmdar hverju sinni getur það komið í veg fyrir eða takmarkað heildræna sýn á framkvæmdina.“

Kærendur taka einnig sérstaklega undir þau sjónarmið sem koma fram í kæru eigenda jarðarinnar Drangavíkur frá 23. júní 2019 þar sem segir á bls. 9 um markmið umhverfismatslöggjafarinnar og tilvísun til Hæstaréttardóms í máli númer 671/2008, þ.e.a.s. að markmiðið sé að „hindra spjöll á náttúru og umhverfi af völdum mengunar og framkvæmda.“ Taka kærendur undir það að túlka beri löginn í samræmi við þetta markmið þeirra og það að skipta framkvæmdum og skipulagi upp í búta stríði gegn þessu markmiði.

5.3.6 Meiri varkárdni ef ekki er fallist á málsástæðu um uppskiptingu framkvæmda

Verði ekki fallist á framangreinda málsástæðu kærenda um að óheimilt sé að skipta framkvæmdum og skipulagi Hvalárvirkjunar upp í búta er á því byggt að þá hljóti að vera allt óvist um það hvort Hvalárvirkjun verður yfirleitt reist. Sjá m.a. um það eftirfarandi orð á blaðsíðu 3 í framkvæmdalyssingu frá 31. maí 2019:

„Þrátt fyrir að hönnun virkjunarinnar sé komin vel á veg eru ýmis atriði sem þarfnað frekari rannsókna áður en hægt er að ljúka við hönnun hennar og tengdra þátta. Gera þarf rannsóknir á bergi vegna veituganga áður en hægt er að hanna göngin og ákveða nákvæma legu þeirra. Það sama á við um stíflur og þar með umfang lóna. Einnig þarf að rannsaka jarðög og nýtanlegt efni áður en hægt er að ákveða legu og umfang efnisnáma. Niðurstöður þessara rannsókna leggja grunn að ákvarðanatöku um framhald verkefnisins.“

Samkvæmt þessu mætti ætla að enn sé vafi á framtíðaráformum um virkjunina. Þarna virðist VesturVerk ehf. halda því fram að enn eigi eftir að komast til botns í atriðum sem hafa áhrif á forsendur virkjanaframkvæmdarinnar og geti t.d. haft veruleg áhrif á kostnað. Dæmi um það er ef sækja þarf efni um langan veg. Einmitt þess vegna ætti að gera kröfu um að gætt sé fyllstu varkárdni við rannsóknirnar og rask lágmarkað. Í stað þess stendur til að valda verulegu raski með veglagningum o.fl. Í næsta kafla um rannsóknir er lýst öðrum aðferðum við að vinna rannsóknirnar, t.d. með þyrlum og akstri á snjó sem ætti að beita ef enn er óvissa um virkjanaáformin.

5.3.7 Valkostir

Kærendorur telja að við skipulagsvinnu og vinnu við umhverfismat sem eru forsendur og skilyrði fyrir veitingu framkvæmdaleyfisins hafi komið fram verulegir annmarkar á valkostaumfjöllun í umhverfismati skipulagsins. Eru þeir annmarkar tvenns konar. Annars vegar hafa aðrar raunhæfar aðferðir við rannsóknir en þær sem VesturVerk ehf. leggur til ekki verið kannaðar með fullnægjandi hætti. Hins vegar hafa aðrir kostir en sú virkjun sem VesturVerk ehf. leggur til ekki verið kannaðir með fullnægjandi hætti. Þar sem þessi grundavallar forsenda og skilyrði fyrir veitingu framkvæmdaleyfisins er í ólagi ber að fallast á kröfur kærenda og ógilda framkvæmdaleyfið.

Samkvæmt f. lið 2. mgr. 6. gr. laga nr. 105/2006, um umhverfismat áætlana, skal m.a. koma fram í umhverfisskýrslu skilgreining, lýsing og mat á líklegum verulegum umhverfisáhrifum af framkvæmd áætlunarinnar og raunhæfra valkosta við áætlunina, að teknu tilliti til markmiða með gerð áætlunarinnar og landfræðilegs umfangs hennar. Sjá einnig um þetta 1. mgr. 5. gr. tilskipunar 2001/42/EB sem íslenska ákvæðið byggir á og hljóðar svo:

„Where an environmental assessment is required under Article 3(1), an environmental report shall be prepared in which the likely significant effects on the environment of implementing the plan or programme, and **reasonable alternatives** taking into account the objectives and the geographical scope of the plan or programme, are identified, described and evaluated. The information to be given for this purpose is referred to in Annex I.“

Í umhverfismati áætlunar er því skyldt að fjalla um áhrif mismunandi valkosta á áætlunina. Sjá um þetta einnig Hæstaréttardóma í málum sem vörðuð svokallaða Suðurnesjalínu 2. Sjá mál númer 511-513/2015, nr. 541/2015 og nr. 796/2015 og að því er varðar framkvæmdaleyfi mál númer 575/2016.

Í síðastnefnda málinu var talið að B o.fl. hefðu sýnt fram á að jarðstrengur hefði verið framkvæmdarkostur sem til greina hefði getað komið. Hefði því boríð að gera grein fyrir honum í tillögum og matsskýrslum í matsferlinu og bera hann saman við annan eða aðra framkvæmdarkosti. Það hefði ekki verið gert að öðru leyti en því að látið hefði verið nægja að vísa til almennra sjónarmiða um kosti og galla jarðstrengja. Umhverfisáhrifum jarðstrengs í samanburði við aðra framkvæmdarkosti hefði samkvæmt því ekki verið lýst á fullnægjandi hátt og hefði matsferlið og umhverfismatsskýrslan því ekki uppfyllt þann áskilnað sem gerður er í framangreindum lögum og reglugerðum settum samkvæmt þeim. Hefði matsskýrsla L hf. um Suðurnesjalínu 2 og alit Skipulagsstofnunar um skýrsluna því ekki getað verið lögmætur grundvöllur undir ákvörðun sveitarfélagsins V um veitingu framkvæmdaleyfisins.

Af þessu má vera ljóst að Hæstiréttur veitir framkvæmdaaðilum ekki fullt forræði á því hvaða valkostir skuli meta og má segja að Hæstiréttur geri þar miklar kröfur um að aðrir valkostir séu útilokaðir. Að mat kærenda hefur ekki verið lagt fullnægjandi mat á áhrif

valkosta sem hefðu minni áhrif á umhverfið en sá sem hreppsnefndin hefur valið. Dæmi um slíka valkost er í fyrsta lagi að gera svæðið að verndarsvæði, sjá um það skýrslu Environice frá 2019¹ og skýrslu Hagfræðistofnunar frá desember 2018 um áhrif friðlýstra svæða á framleiðslu og atvinnu í næsta umhverfi en úr henni má lesa að friðlysingar eru jákvæður kostur fyrir sveitarfélög². Það hafa bæði einstaklingar og stofnanir lagt til eftir að aðalskipulag vegna svæðisins var gert í janúar 2014 og eftir að álit Skipulagsstofnunar um neikvæð umhverfisáhrif kom fram 3. apríl 2017. Í öðru lagi, er kostur að gera rannsóknir á vötnum, fuglum og fornminjum án skipulagsbreytinga. Ekkert kemur í veg fyrir það. Í þriðja lagi, kemur til greina að byggja annars konar virkjun sem hefur ekki sömu áhrif á óbyggð víðerni og er ekki eins óafturkræf og sú virkjun sem nú er lögð til. Í álti Skipulagsstofnunar frá 3. apríl 2017 um mat á umhverfisáhrifum vegna Hvalárvirkjunar segir m.a. um valkost í niðurstöðukafla á bls. 26:

„Í matsskýrslu Vesturverks var lagður fram einn framkvæmdakostur varðandi umfang og útfærslu virkjunarinnar. Í umhverfismatsferlinu hafa komið fram ábendingar um að draga eins og kostur er úr raski á landslagi og náttúru, jafnvel með því að minnka umfang virkjunarinnar, svo sem að hún taki ekki til vatnasviðs Eyyindarfjarðarár og/eða að tryggt sé tiltekið lágmarksrennsli í þeim ám sem virkjunin hefur áhrif á. Skipulagsstofnun telur að við undirbúning leyfisveitinga þurfi leyfisveitendur að taka sérstaklega afstöðu til þessa efnis, með hliðsjón af ákvæðum 3. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga og 7. mgr. 13. gr. skipulagslaga. Stofnunin minnir í því sambandi einnig á markmið laga nr. 106/2000 um að dregið sé eins og kostur er úr neikvæðum umhverfisáhrifum framkvæmda.“

Með öðrum orðum bendir Skipulagsstofnun á að skoða hefði mátt annars konar virkjanamöguleika. Þetta tengist einnig markmiði með byggingu Hvalárvirkjunar sem er sagt vera að tryggja raforkuöryggi á Vestfjörðum. Ef það væri raunverulega það sem býr hér að baki þá eru margar betri leiðir til, eins og styrking flutningskerfisins ásamt minni virkjanakostum á öðrum stöðum.

Kærendur telja að í stað þess að leggja vegi megi að miklu leyti framkvæmda þær rannsóknir sem fyrirhugaðar eru með því að flytja tæki og búnað með þyrlum eða yfir land á snjó um veturnar á vélsleðum, vel útbúnum jeppum og snjóbílum. Enginn samanburður hefur verið gerður á veglagningu annars vegar og þyrlunotkun og akstri á snjó hins vegar, hvorki varðandi kostnað né umhverfisáhrif. Meðal annars væri hægt að flytja kjarnabor á svæðið í hlutum með þyrlum. Með því að flytja kjarnabor á svæðið með þyrlum er hægt að komast hjá þeiri umfangsmiklu vegagerð sem er ráðgerð í sambandi við rannsóknir á svæðinu. Þannig væri hægt að vernda Ófeigsfjarðarheiðina og víðerni hennar fyrir óþarfa raski ef niðurstöður rannsókna leiða til þess að fallið verður frá virkjanaáformum. Slíkir kjarnaborar hafa verið notaðir á erfiðum svæðum bæði á Grænlandi og Noregi.

¹ <https://www.environice.is/wp-content/uploads/2019/01/Drangaj%C3%B6kulsv%C3%AD%20erni-sk%C3%BDrsla-fyrir-%C3%93FEIGU-jan-2019.pdf>

² <https://www.stjornarradid.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=ca602df4-044e-11e9-942f-005056bc4d74>

Kærendorur telja að ástæða þess að þetta hafi ekki verið kannað sé sú að til standi að ráðast í framkvæmdina alla. Ef horft er á málið frá sjónarhlí VesturVerks ehf. er það kænskuleg aðferð hjá fyrirtækinu að skipta framkvæmdinni upp til að koma ákvörðun um virkjun smátt og smátt í gegn í hlutum þar til búið er að samþykka fullbúna virkjun. Rannsóknir eins og þær sem fyrirhugaðar eru eru almennt gerðar með mun minni kostnaði og umhverfisraski. Kærendum virðist ástæða þess að VesturVerk ehf. er tilbúið að fara kostnaðarsamari leiðina vera sú að þetta er aðferð til að fá virkjun samþykktu smátt og smátt. Þetta atriði er meðal þeirra athugasemda sem Landvernd gerði í umsögn sinni við deiliskipulag sem framkvæmdaleyfið byggist á, sbr. bréf Landverndar til hreppsnefndar Árneshrepps frá 28. desember 2018.

Verulega skortir á að áhrif þeirra takmörkuðu kosta sem lagðir voru til í umhverfismati séu metnir á sambærilegan hátt. Ljóst er að slíkt hefur ekki verið gert sem er, að mati kærenda, verulegur efnisannmarki sem leiðir þess að heimilt er að ógilda ákvörðunina.

5.3.8 *Ekki tekið tillit til athugasemda*

Kærendorur gerðu athugasemdir við allar þær skipulagsáætlanir sem framkvæmdaleyfið byggist á, sbr. m.a. bréf Landverndar til Skipulagsstofnunar, frá 29. ágúst 2016, bréf Landverndar til Árneshrepps, dagsett 29. desember 2016, bréf Landverndar til Árneshrepps dags. 18. apríl 2017, bréf Landverndar til Árneshrepps, dags. 7. október 2017 bréf Landverndar til Skipulagsstofnunar, dags. 16. mars 2018, bréf Landverndar til Skipulagsstofnunar dags. 6. september 2018 og bréf Landverndar til Árneshrepps, dags. 28. desember 2018. Eru þar gerðar fjölmargar og veigamiklar athugasemdir við hinar fyrirhugðuð framkvæmdir og skipulag þeirra.

Samkvæmt 1. mgr. 9. gr. laga nr. 105/2006, um umhverfismat áætlana skal sá sem ber ábyrgð á umhverfismati áætlunar hafa hliðsjón af umhverfisskýrslu og þeim athugasemnum sem borist hafa við tillögu að áætlun og umhverfisskýrslu. Í þessu tilviki er það VesturVerk ehf. Það er því ljóst að það að hafa hliðsjón af athugasemnum er órjúfanlegur þáttur í umhverfismati áætlana. Sé það ekki gert þá hefur einum þætti umhverfismatsins verið sleppt.

Viðbrögð við athugsemdum kærenda eru yfirleitt enginn önnur en skrifleg svör sem oft á tíðum lúta ekki beinlínis að athugsemdunum. Til að hægt sé að segja að höfð hafi verið hliðsjón af athugsemdunum þá hefðu þær þurft að hafa einhver raunveruleg áhrif á skipulagið eða það hvaða framkvæmdir yrðu heimilaðar á grundvelli þessi. Kærendorur telja þau svör sem veitt voru við athugsemdum þeirra hafi verið ófullnægjandi í flestum tilvikum og í sumum tilvikum hafi ekki verið brugðist við þeim á nokkurn hátt. Athugsemdum var í raun ekki svarað heldur eingöngu vísað til þess að til stæði að fara að reglum um mengunarvarnir og fráveitur og að „raski verði haldið í lágmarki“. Af þeirri ástæðu beri að ógilda framkvæmdaleyfið.

5.3.9 Sérstök vernd

Sú röskun óbyggðra víðerna sem framkvæmdaleyfið heimilar er, að mati kærenda, í andstöðu við verndarmarkmið náttúruverndarlaga. Meðal annars er heimiluð efnistaka úr Neðra-Hvalárvatni en vatnið, og vistkerfi þess, nýtur sérstakrar verndar samkvæmt ákvæði 61. gr. laga nr. 60/2013, um náttúruvernd, sbr. og markmiðsákvæði laganna í 2. og 3. gr. þeirra. Við skipulagsferli bárust margar athugsemdir um þetta og við þá meðferð var þeim ranglega svarað, þ.e.a.s. sagt að engum svæðum undir sérstakri vernd yrði raskað. Svæðið er innan þeirra marka sem Náttúrufræðistofnun hefur lagt til að verði friðlýst, sbr. blaðsíðu 1 í bréfi stofnunarinnar frá 4. janúar 2019 sem er meðfylgjandi.

Deiliskipulagið sem framkvæmdaleyfið byggir bætir við efnisnánum, þ.á.m. Neðra-Hvalárvatn og nýja ársetsnámu, merkta ES19 í deiliskipulaginu sem felur í sér röskun á stöðuvatni sem nýtur verndar 61. gr. laga nr. 60/2013. Neðra-Hvalárvatn er 20 hektarar en deiliskipulagið gerir ráð fyrir að náman verði 4 hektarar og að þar verði tekið allt að 50.000 rúmmetra af efni, eða meirihluta þeirrar efnistöku sem gert er ráð fyrir varðandi vegagerðina í þessum þætti framkvæmdar.

Þar sem vatnið nýtur sérstakrar verndar þarf að sýna fram á brýna almenningsþörf til að réttlæta raskið en það hefur alls ekki verið gert. Með námunni yrði vestari hluta vatnsins raskað auk þess sem gert er ráð fyrir námuvegi að staðnum og því er ljóst að til stendur að framkvæma malarnám þarna með stoð í deiliskipulaginu. Þess utan er malarnámið ekki nauðsynlegt vegna rannsókna þar sem þær er hægt að stunda án veglagningar.

5.3.10 Efnistaka

Við framkvæmdirnar á að taka 88.000 rúmmetra af efni fyrir vegi, sbr. bls. 11 í lýsingu á framkvæmd frá Verkís frá 31. maí 2019. Er það mjög nálægt þeim rúmum 100.000 rúmmetrum sem ráðgerðir voru í heild vegna vegagerðar í tengslum við virkjunina í umhverfismati framkvæmdar, sbr. kafli 4.7.4. í matsskýrslu fyrir Hvalárvirkjun, eða 88%.

Á undirbúnungstíma framkvæmdanna hafa verið gerðar athugsemdir við efnistökustað neðan ármóta Hvalár og Rjúkanda (merkt ES20). Eru þær athugasemdir nr. 8, 35 og 43 í töflu 2 í viðauka II í staðfestri aðalskipulagsbreytingu. Er þar um ræða gróinn hólma en gert er ráð fyrir allt að 5.000 rúmmetra efnistöku í neðri hluta hólmans og minnka hann sem því svarar á svæði sem nær yfir meira en þriðjung hans (0,55 af 1,5 hektara). Hólminn er rétt ofan flúða í Hvalá og blasir við af gönguleiðum að fossunum Rjúkanda og Drynjanda. Þá er fagur foss skammt ofan ármótanna. Ekkert umhverfismat hefur farið fram vegna efnistöku í hólmanum en þrátt fyrir það er fullyrt að ekki séu taldar líkur á að hólminn minnki. Er um verulegan annmarka að ræða og a.m.k. Ljóst að ekki verður unnt að heimila framkvæmd sem leyfir efnistöku úr hólmanum.

Kærendur taka einnig undir það sem kemur fram neðst á bls. 14 í kæru landeigenda að Drangavík frá 23. júní 2019 þar sem kemur fram að rannsóknarregla stjórnsýslulaga, sbr. 10. gr. I. nr. 37/1993, hafi ekki verið virt í tilfelli efnistökunnar. Afar ótrúverðugt er að efnistaka í Neðra-Hvalárvatni sé til vara vegna þess að gert er ráð fyrir að þaðan komi 50

þúsund rúmmetrar af efni af samtals 88 þúsund rúmmetrum eða um 56%, þ.e.a.s. meira en helmingurinn.

5.3.11 Afturkræfni

Gengið er út frá því í lýsingu á framkvæmdinni frá 31. maí 2019 og öllum undirbúningsgögnum og í skipulagsvinnu að þeir 25 kílómetrar að vegum sem leyfið fjallar um séu afturkræf framkvæmd. Til dæmis segir á blaðsíðu 7 í framkvæmdalýsingunni: „Ef fallið verður frá virkjunaráformum verða vegirnir og brúin fjarlægð og ummerki fjarlægð eins og kostur er.“ Sama er sagt um fráveitu á næstu blaðsíðu og vatnsveitu vegna neysluvatns. Á þetta samkvæmt því sem kemur fram á bls. 12 að gerast innan eins árs frá því að rannsóknum lýkur ef fallið verður frá virkjunaráformum. Því sama er haldið fram um starfsmannabúðir, sbr. efst á bls. 16 í sama skjali.

Þetta eru afar ótrúverðug áform og í raun ómögulegt að uppfylla þau. Tæknilega séð kann þetta að vera mögulegt en umhverfið verður aldrei samt aftur. Þá er kostnaður við slíkt mikill og engin trygging hefur verið lögð fram fyrir þessum kostnaði. Allar líkur eru á að einkahlutafélagið VesturVerk ehf. verði einfaldlega látið fara í gjaldþrot ef ekkert verður að virkjanaáformunum. Í það minnsta hefði átt að krefjast tryggingar fyrir því að þessi mannvirki yrðu fjarlægð. Ljóst er að VesturVerk ehf. hefur engan tilvistargrundvöll ef fallið verður frá virkjanaáformum og það mun enginn fjárfestir fjármagna tiltekt eftir þær framkvæmdir sem framkvæmdaleyfið fjallar um. Það eru engin úrræði til að framfylgja þessu önnur en að krefjast tryggingar, t.d. í formi reiðufjár eða bankaábyrgðar.

Reynslan annars staðar sýnir líka að hvergi nokkurs staðar á Íslandi hafa gamlir vegir verið afmáðir eða fjarlægðir að neinu ráði. Hér er um að ræða 25 km af vegum sem allir sjá að yrðu aldrei fjarlægðir. Hér er því verið að villa um fyrir stjórnvöldum og úrskurðaraðilum með því að tala um afturkræfa framkvæmd.

Kærendur byggja einnig á því að veglagning á gróðurlitlu svæði sé alltaf óafturkræf hvort sem um er að ræða rannsóknarvegi eða fullbúna virkjunarvegi. Ummerkin munu aldrei hverfa þó ofaníburðurinn hafi verið fjarlægður.

Af þessari ástæðu er ákvörðunin um veitingu framkvæmdaleyfisins ógildanleg.

5.3.12 Lengd vega

Kærendur telja að enginn raunverulegur munur sé á vinnuvegum sagt er að leggja eigi vegna rannsókna og vegum fyrir virkjanaframkvæmdina. Það sýna framangreindar tölur um það magn efnis sem þarf í rannsóknarvegina 88 þúsund rúmmetrar í samanburði við 100 þúsund rúmmetra fyrir fullbúna virkjun. Þar er því u.þ.b. 90% um sömu vegi að ræða. Umfang þeirra, vegleiðir, möguleikar á því að fjarlægja þá eða rask breytist við að kalla virkjanaávegi öðru nafni.

Einnig er ótrúverðugt að áform um 25 kílómetra af vegum standist. Ef svo stór tæki sem vitnað er til í deiliskipulaginu þarf til að grafa könnunargryfjur og taka borholur þarf að leggja hina svokölluðu vinnuvegi að öllum þeim stöðum og liggur þá ljóst fyrir að vegirnir verða miklu lengri en þeir 25 kílómetrar sem áformaðir eru. Á þessu skortir skýringar.

Einnig skortir skýringar á því hvers vegna ekki er búið að ákveða staðsetningu efnistökusvæða. Gera verður kröfu til þess að það liggi fyrir. Framkvæmdaraðili á ekki að geta lagt vegaspotta hvar sem honum hentar á óbyggðu víðerni til að komast að mögulegum efnistökusvæðum.

5.3.13 Svokölluð samfélagsverkefni

Framkvæmdaraðilinn VesturVerk ehf. hefur lofað íbúum Árneshrepps ýmsum ávinningi verði virkjunin að veruleika en í Árneshreppi búa einungis um 40 manns. Má m.a. vísa til bréfs VesturVerks ehf. dags. 2. júní 2017 þar sem m.a. er að finna eftirfarandi loforð til íbúa hreppsins:

- Tengingu þriggja fasa rafmagns í Norðurfjörð og Krossanes.
- Ljósleiðaratengingu.
- Hitaveitu frá Krossanesi í Norðurfjörð auk 16 heimtauga.
- Lagfæringum á bryggjusvæði í Norðurfirði.
- Endurnýjun klæðningar á skólahúsi í Trékyllisvík.
- Uppsetningu áningarstaða fyrir ferðamenn. Staðir með bekkjum og borði, upplýsingaskiltum og rós sem sýni sögulega staði, bæi, fjöll o.fl.

Samkvæmt ákvæði 1. mgr. 109. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19/1940, er refsivert að gefa, lofa eða bjóða opinberum starfsmanni, gjöf eða annan ávinning, sem hann á ekki tilkall til, í þágu hans eða annarra, til að fá hann til að gera eitthvað eða láta eitthvað ógert sem tengist opinberum skyldum hans. Í ljósi þess fámennis sem býr í Árneshreppi má vera ljóst að samfélagsverkefni er ekki réttnefni heldur er um að ræða gjafir til einstakra íbúa hreppsins. Í tilviki heimtauganna 16 er það skýrast. Sveitarstjórnarmennirnir sem eru meðal þeirra sem eiga að fá þessi gæði eru opinberir starfsmenn.

Þá eru verkefnin eingöngu tímabundin innspýting sem hafa í för með sér kostnað til framtíðar en engar ráðstafanir hafa verið gerðar til að standa undir honum. Allar líkur eru því að þær framkvæmdir drabbist niður og verði lítils virði enda leiða framkvæmdirnar ekki af sér varanlegan fjölda starfa sem staðið geta undir viðhaldi.

Vakin er athygli á að VesturVerk ehf. hyggst reisa það sem þeir kalla gestastofu. Ljóst er þó að þar er eingöngu um að ræða starfsmannaaðstöðu sem notuð verður við framkvæmdirnar sem á síðar að breyta í þessa svokölluðu gestastofu. Hún mun þó ekki vera staðsett í tengslum við neina aðra þjónustu eða byggð þar sem slík gestastofa ætti heima enda er hún óaðgengileg 9 mánuði á ári. Er hér eingöngu um að ræða leið VesturVerks ehf. til að komast hjá því að þurfa að fjarlægja starfsmannahúsin.

5.3.14 Rannsóknarleyfi Orkustofnunar

VesturVerk ehf. er með rannsóknarleyfi frá Orkustofnun sem er frá 30. mars 2015 en það hefur verið fram lengt nokkrum sinnum. Þær framkvæmdir sem nú eru fyrirhugaðar samkvæmt framkvæmdaleyfinu og rask er umfangsmeira en þörf ætti að vera á miðað við lýsingu á rannsóknum í rannsóknarleyfinu og gögnum tengdum því. Því ætti að ógilda framkvæmdaleyfið.

Á blaðsíðu 2 í fylgibréfi Orkustofnunar með framkvæmdaleyfinu, dagsettu 30. mars 2015 kemur fram í 4. málsgrein á þeirri blaðsíðu að Orkustofnun ítreki mikilvægi þess að raski sé haldið í lágmarki og að stofnunin leggi áherslu á að gengið sé um svæðið af mestu varkárni. Að þessu hefur ekki verið gætt því þeir vegir sem á að leggja eru fyrst og fremst hugsaðir fyrir virkjun en rannsóknirnar mætti framkvæma með þyrlum eða með akstri á snjó.

5.3.15 Rammaáætlun

Í lýsingu á framkvæmdinni frá 31. maí 2019 kemur fram að fyrirhuguð Hvalárvirkjun eigi að vera 55 MW. Það er ekki í samræmi við samþykktu rammaáætlun. Samkvæmt rammaáætlun sem samþykkt var á Alþingi 14. janúar 2013 þar sem Hvalárvirkjun er í orkunýtingarflokki er gert ráð fyrir að hún sé 35 MW. Kærarendur telja það veigamikið sjónarmið að Alþingi hafi alls ekki samþykkt svo stóra virkjun í rammaáætlun og það ásamt öðru eigi að leiða til þess að fallast eigi á kröfur kærenda um ógildingu framkvæmdaleyfisins.

5.3.16 Ekki fullnægjandi heimildir frá landeigendum

Í kafla 2.2 á blaðsíðu 4 í framkvæmdalýsingu framkvæmdaraðila frá 31. maí 2019 er fjallað um landeigendur og gerð grein fyrir þeirri forsendu fyrir framkvæmdunum að leyfi landeigenda liggi fyrir. Þær forsendur eru rangar og ber þess vegna að fallast á kröfur kærenda og ógilda framkvæmdaleyfið. Kærendum er kunnugt um að hluti eigenda jarðarinnar Drangavíkur hafi sent nefndinni kæru og að fram hafi komið að þeir eigi hluta virkjanasvæðisins og þeirra vatnsréttinda sem til standi að virkja, sbr. tilkynningu landeigendanna í fjölmölum þann 24. júní 2019. Kærarendur taka undir það og telja ljóst að landamerki jarðarinnar Engjaness séu alls ekki eins og framkvæmdaraðili hafi talið. Kærarendur taka undir sjónarmið í kæru landeigendanna og byggja á sömu sjónarmiðum eftir því sem þau eiga við. Samandregið eru það eftirfarandi málsástæður:

- 1) Að það skorti heimild landeigenda fyrir öllu umfangi framkvæmdarinnar og skipulagsáætlunar.
- 2) Að takmarkanir á nýtingu og meðferð á náttúruauðlindum leiði til þess að ógilda eigi framkvæmdaleyfið, m.a. vegna verndar óbyggðra viðerna í náttúruverndarlögum og bora á stjórnsýslulögum o.fl. laga. Þá er ákvörðunin í ósamt ræmi við 72. gr. stjórnarskráinnar.

- 3) Að fyrst nú sé mögulegt að kæra ákvörðunina.
- 4) Að skilyrði séu til að stöðva yfirvofandi framkvæmdir.
- 5) Að óheimilt sé að skipta framkvæmdunum og skipulagi upp.
- 6) Að gallar séu á umhverfismati og þar með á undirbúningi framkvæmdaleyfisins.
- 7) Að gallar séu á málsmeðferð vegna útgáfu leyfisins og undanfara þess og skipulagsreglugerð hafi verið brotin.

Nánar um þessi atriði vísast að öllu leyti til kæru landeigendanna til nefndarinnar frá 23. júní 2019. Hver sem afdrif kæru landeigendanna verða byggja kærendur á sömu sjónarmiðum eins og þau standa þar.

6. Framlöögð gögn

Með kæru þessari leggja kærendur fram eftirtalin gögn:

1. Úrskurður umhverfisráðuneytisins um sameiginlegt umhverfismat vegna Bakka og Þeistareykja 31. júlí 2008.
2. Rannsóknarleyfi Orkustofnunar, frá 30. mars 2015.
3. Ódagsett skjal frá VesturVerki ehf. sem birt var á Facebook síðu hópsins Arfleið Árneshrepps þann 23. júní 2017.
4. Bréf Ferðamálstofu til Árneshrepps, dags. 13. október 2017
5. Umsögn Umhverfisstofnunar við aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025, frá 22. október 2017
6. Bréf Skipulagsstofnunar til Landverndar, dags. 31. maí 2018.
7. Bréf Jóns Jónssonar, hrl., dags. 4. júní 2018.
8. Bréf Landverndar til hreppsnefndar Árneshrepps frá 28. desember 2018
9. Bréf Náttúrufræðistofnunar Íslands, frá 4. janúar 2019.
10. Auglýsing af vef Árneshrepps, dags. 7. júní 2019.
11. Fundargerð hreppsnefndar Árneshrepps, dags. 12. júní 2019.
12. Minnisblað Landverndar um rannsóknarleyfi frá 22. júní 2019.
13. Umboð kærenda til lögmanns.
14. Upplýsingaskjal um Kjarnabor – Igetrol Plus MD3, ódagsett.
15. Lög Landverndar.
16. Upplýsingar úr ársskýrslu Landverndar um fjölda félagsmanna.
17. Ársreikningur Landverndar fyrir árið 2018.
18. Lög Náttúruverndarsamtaka Íslands.
19. Ársreikningur Náttúruverndarsamtaka Íslands fyrir árið 2018.
20. Skýrsla stjórnar Náttúruverndarsamtaka Íslands fyrir starfsárið 2018-2019.
21. Lög Rjúkanda.
22. Ársskýrsla Rjúkanda fyrir 2017-2018.
23. Samþykkir Ungra umhverfissinna.
24. Ársskýrsla Ungra umhverfissinna, 2018-2019.
25. Reikningar Ungra umhverfissinna, 2018.

Önnur gögn eru mjög umfangsmikil en nálgast má þau á vef Árneshrepps, vef Skipulagsstofnunar og vef framkvæmdaraðilans VesturVerks ehf. Ef nefndin óskar geta kærendur sent öll þessi gögn.

Virðingarfyllst,
Magnús Óskarsson,
hæstaréttarlögmaður.